

Asia: EPOELY/3145/2023

Vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelma Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueella 2028-2033

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto asiakirjasta Vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelma Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueella 2028-2033

Luonnonvarakeskuksen lausunto:

Luonnonvarakeskus pitää tärkeänä sitä, että vesienhoitoa tarkastellaan kokonaisuutena, joka kattaa erilaiset vesistötyypit, erilaiset tilanparannuksen tarpeet ja näiden väliset kytkökset, ja sekä eri kuormitusta aiheuttavat sektorit että erilaiset vesistöjen ja niiden tarjoamien ekosysteemipalveluidenkäyttäjryhmät. Valuma-aluepohjainen suunnittelu, jota työohjelmassa korostetaan, on hyvä työkalu tähän. Vesienhoidon yhteistyön merkitystä pitää korostaa. Vesistöjen kuormitus riippuu valuma-alueilla tehtävistä toimenpiteistä, joissa on edelleen paljon tekemistä. Vesienhoidossa olisi hyvä pyrkiä arvioimaan toimenpiteiden vaikutusta mahdollisimman konkreettisesti, jotta työ ja vaikutukset nähdään myös sidosryhmien piirissä, ja jotta työ keskitettäisiin ensisijaisiin ja tehokkaisiin toimenpiteisiin.

Rannikkovesien tummumisella humuskuormituksen seurauksena voi olla monia ekologisia vaikutuksia esim. kalojen poikastuotantoalueiden laatu voi heikentyä, makrofyyttien elinalueet kaventua, ja ulapan ravintoverkko muuttua. Näillä kaikilla muutoksilla on myös seurannaisvaikutuksia, jotka voivat muuttaa koko meriekosysteemiä ja heikentää sen tarjoamia ekosysteemipalveluita merkittävästi. Tämän takia humuskuormituksen hillitsemiseen on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota.

Vesienhoitosuunnitelmassa ei ole mainittu jokisuualueita erikseen, vaikka niiden merkitys kalojen lisääntymisalueena on suuri. Velmu-kartoituksissa jokisuualueet on todettu erittäin tärkeiksi

lisääntymisalueiksi esimerkiksi kuhalle, kuorelle ja ahvenelle. Vesienhoidossa tulisi kiinnittää huomiota esimerkiksi tulvasuojelun vuoksi tehtävien toimenpiteiden vaikutuksiin jokien alaosien ja jokisuiden tilaan. Alaosien kanavointi ja kosteikkoalueiden vähentyminen vaikuttavat epäsuotuisasti kalojen lisääntymismahdollisuuksiin vedenlaadun muutosten ohella. Käytännöistä jokisuualueiden monimuotoisuuden ja ihmistoiminnan vaikutusten yhteensovittamiseksi tarvitaan lisää tutkimustietoa tai peräti toimenpiteitä nykyisten tietojen perusteella.

Vaellusesteiden purkaminen ja vesistöjen luonnonmukaisempaan tilaan saattaminen ovat tärkeitä hoitotoimenpiteitä monien kalalajien menestykselle. Uomien luonnonmukaistamisessa on kiinnitettävä huomiota myös uomaa varjostavaan kasvillisuuteen, joka suojaa usein matalaa vettä voimakkailta lämpötilavaihteluilta. Vesienhoitosuunnitelmassa ei mainita voimalaitoskäytön aiheuttamaa virtaamasäätelyä jokivesissä ja sen aiheuttamia ekologisia haittoja. Energiatuotantomuotojen muutoksen vuoksi tarve aiempaa nopeatempoisemmalle säätövoimalle on kasvanut ja rannikkovesiin laskevissa voimaloissa lyhytaikainen virtaamasäätely on aiempaa voimallisempaa. Jokivesien virtaaman ja pinnankorkeuden nopeat vaihtelut voivat kasvattaa rantavyöhykkeen eroosiota ja mahdollisesti siten myös kiintoaineen määrää vedessä. Lyhytkestoisen virtaamasäätelyn ekologisia vaikutuksia olisi perusteltua kartoittaa. Säännöstelyn vaikutus näkyy paitsi jokivesissä, myös jokisuualueilla ja ylipäättään valumavesien purkautumisalueella.

Luonnonvarakeskus korostaa, että vesienhoidon vaikutusarvioinnissa tulee kiinnittää tarkkaa ja monipuolista huomiota kohtiin ”luonnon monimuotoisuus” ja ”vesiluonto ja vesiekosysteemit”, jotka kattavat erittäin laajan ja vesienhoidon toimenpiteiden osalta keskeisen vaikutusalueen. Uhanalaisten lajien lisäksi tavanomaiset ja yleiset lajit ja niiden elinympäristöt ovat tärkeitä, jotta niistä ei tulisi uhanalaisia.

Luonnonvarakeskus muistuttaa, että maataloudesta aiheutuvaa hajakuormitusta tulee pyrkiä hillitsemään kuormituksen syntysijoilla. Viljelymaan rakennetta parantamalla voidaan vaikuttaa veden mukanaan kuljettamien maahiukkasten sekä ravinteiden määriin. Savijoella toteutettavassa AIN3-hankkeessa kehitetään kriteeristö, miten valita sopiva maanparannusaine (kipsi, rakennekalkki, ravinnekuitu) kullekin peltolohkolle sekä miten aineet vaikuttavat vesiin. Maanparannusaineiden käytöstä aiheutuviin kuluihin tulisi löytyä rahoitustapoja, jotta aineiden käyttöä saataisiin kasvatettua. Savialueen viljelymaissa on havaittu puutetta orgaanisesta aineksesta. Ravinnekuidun mukana maahan tulee runsaasti hiiltä, mutta tämän lisäksi tarvitaan myös muita menetelmiä orgaanisen aineksen lisäämiseksi. Orgaanisella aineksella on monia myönteisiä vaikutuksia liittyen muun muassa eroosion vähenemiseen.

Ilmastonmuutoksen myötä kuivuus- ja sadejaksot lisääntyvät ja vesistökuormituksen hillintä entisestään vaikeutuu. Jatkossa niin metsä- kuin viljelyalueillakin vesienhallinnasta tulee entistä tärkeämpää.

Thessler Sirpa
Luonnonvarakeskus

Uusitalo Laura
Luonnonvarakeskus